

De paradox van een permanente crisis

De verzorgingsstaat verkeert in een permanente crisis, zo wordt gezegd. Al in 1983 stelden Jacques van Doorn en Kees Schuyt een bundel samen onder de titel *De nadagen van de verzorgingsstaat*. En inderdaad, sinds het eerste kabinet-Lubbers in 1984 alle uitkeringen met drie procent verlaagde, is een onafzienbare reeks van bezuinigingen en hervormingen gevolgd, met als doel de verzorgingsstaat toekomstbestendig te maken. Na meer dan twintig jaar van hervormingen lijkt de crisis van de verzorgingsstaat nog niet bedwongen. Tegelijkertijd zien we dat de verzorgingsstaat nog steeds een onmisbaar bestanddeel van onze moderne samenleving vormt. Zelfs alle pogingen om de verzorgingsstaat een nieuwe naam te geven — van verzorgingsmaatschappij tot activeringsstaat en van participatiemaatschappij tot sociale investeringsstaat — zijn op niets uitgelopen.

De Partij van de Arbeid kan hieruit hoop putten. Ook zij lijkt al twintig, of misschien wel dertig jaar in een crisis te verkeren. Er valt over te twisten of het beginpunt ligt bij het tweede kabinet-Den Uyl dat er in 1977 uiteindelijk toch niet kwam, of bij het onfortuinlijke tweede kabinet Van Agt dat in 1982 al binnen een jaar viel, of bij de verkiezingen van 1986 toen de PvdA ondanks vijf zetels winst er niet in slaagde Lubbers uit het zadel te wippen. En daarna volgden dan nog — zonder pretentie van volledigheid — de wao-crisis van 1991, de 'overwinningsnederlaag' van 1994 en de afstraffing door wijlen Pim Fortuyn in 2002. Ook met voortijdig aftredende voorzitters heeft de PvdA een rijke ervaring. De jaargangen van *s&d* bevatten talrijke analyses die de crisis waarin de PvdA verkeerde, verklaren. Een terugkerend element is dat de PvdA niet langer zou beschikken over een samenhangende en aansprekende visie op hoe het verder moet met onze samenleving. Sommigen meenden dat

de sociaal-democratie haar belangrijkste doeleinden had bereikt en daarmee zichzelf overbodig had gemaakt, anderen dachten dat de PvdA te lang vasthield aan achterhaalde ideeën als inkomensnivellering en staatssturing, en weer anderen kritiseerden dat zij haar ideologische veren had afgeschud en al te soepel meeboog met de neoliberale westenwind.

Na twintig of dertig jaar crisis toch de tweede partij van het land worden, de vice-premier leveren en een flinke koerswijziging in het regeringsbeleid bewerkstelligen: dat mag een heel behoorlijk resultaat heten. De Partij van de Arbeid lijkt al even taai als de verzorgingsstaat, waarmee zij zich, niet geheel toevallig, sterk verbonden voelt.

Het grootste gevaar dat de PvdA momenteel bedreigt is een al te diep crisisbesef. Als we elkaar voortdurend aanpraten dat we een antwoord op de problemen van vandaag ontberen, dat de sociaal-democratische beginselen geen houvast meer bieden voor hedendaagse politiek, en dat we in het verleden alles verkeerd gedaan hebben, kortom, dat we anno 2007 met lege handen staan, tja, dan moeten we niet gek opkijken als ook de kiezer zijn vertrouwen in de PvdA verliest. Een partij die niet meer in zichzelf gelooft, kan zichzelf beter opdoeken. Er resteert de PvdA tot de volgende Tweede Kamerverkiezingen nog drieëneenhalf jaar om te laten zien dat zij er wel degelijk toe doet. Dat moet genoeg zijn.

PAUL DE BEER

Redacteur s&d